№ 5 ՇԱԲԱԹ ՅՈՒՆՎԱՐԻ 15 | 1894 | ՇԱԲԱԹ ՅՈՒՆՎԱՐԻ 15 № 5

ՔՍԱՆԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կէս տարվանը 6 ռուբ.
Առանձին համարները 7 կոպէկ.
Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.
Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ».
կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՆԵՐԿԱՅ 1894 ԹՒԱԿԱՆԻՆ

22-րդ ՏԱՐԻ „ՄՇԱԿ" 22-րդ ՏԱՐԻ

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

Հրատարակվում է Թիֆլիսում, նոյն ղեկով, նոյն պրոգրամով և նոյն ուղղութեամբ: Մենք ստանում ենք սեփական ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.

«ՄՇԱԿԻ» տարեկան գինը 10 ռուբլի է, կէս տարվանը 6 ռուբլի, ամսականը 1 ռուբլի:

Գինը «ՄՇԱԿԻՆ» կարելի է ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ (Բաղդասարեան և Բարխուդարեան փողոցների անկիւնում):

Կապակցութեան ուրիշ քաղաքներից «ՄՇԱԿԻՆ» գրվելու համար, և առհասարակ նամակներ և ծրարներ ուղարկելիս, պէտք է դիմել հետևեալ հասցէով. ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ», իսկ արտասահմանից Tiflis, Rédaction du journal arménien «MSCHAK».

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Անհիմն ենթադրութիւններ.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. «Новое Время» լրագրի յօդուածը. [illegible].—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Ղարաբաղի թեմական դպրոցի հոգաբարձական պատգամաւորների ընտրութիւնը. [illegible].—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—[illegible].

ԱՆՀԻՄՆ ԵՆԹԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Բագուի քաղաքային [illegible] վերջին նիստերից մինի ժամանակ, երկու ձայնաւորների մէջ մի ինցիդէնտ է պատահել, որի մանրամասնութիւնները ընթերցողը կը գտնէ մեր լրագրի այսօրվայ համարի ներքին տեսութեան մէջ:

Եւ ահա այդ մասնաւոր դէպքը, որի նմանները տեղի են ունենում ոչ միայն գաւառական քաղաքների դումաների, այլ նոյն իսկ եւրոպական մայրաքաղաքների մունիցիպալիտէտների ժողովների ժամանակ, առիթ է տուել հիւանդ երևակայութիւն ունեցող մարդկանց մի ամբողջ հեքիաթ սանդծելու, շինելու այդ մասնաւոր դէպքից մի ազգային, ահագին հարց...

Այդպիսիներից մինը, մի փաստաբան, ոմն Բօմնով, հը բաւականանալով, անկասկած, մասնաւոր հեքիաթներով, հրապարակ է ենել Բաքուի „Каспий" լրագրի մէջ մի յօդուածով, որի մէջ գումարի նիստի ժամանակ երկու ձայնաւորների մէջ տեղի ունեցած [illegible] ... լու մէջ ազգութեան խնդիր չը կայ, և [illegible] որոնել ազգայնական խնդիրներ, և անել այլ այդպիսի ենթադրութիւններ....

Եւ ճշմարիտ, ի՞նչ խնդիր կարող է լինել այն բանում, որ դիցուք մի հայ ձայնաւոր խօսքով վիրաւորում է մի ռուս ձայնաւորի, կամ մի ռուս ձայնաւոր ապտակ է տալիս թուրք ձայնաւորի, կամ վերջապէս մի հայ կամ մի թուրք, կամ մի ռուս ընտրվում է քաղաքագլուխ: Եթէ ամեն մի անձնական վիրաւորանք ձայնաւորների շրջանում ազգայնական բնաւորութիւն ունենար, այն ժամանակ Ռուսաստանում զանազան ազգութիւնների ներկայացուցիչները միմեանց պէտք է հալածէին իւրաքանչիւր քայլափոխում, ուրովհետև իւրաքանչիւր քայլափոխում՝ դումայի ձայնաւորների մէջ տեղի են ունենում վիրաւորանքներ, ընդհարումներ, կռիւներ: Եւ, վերջապէս, մի հայի, մի ռուսի, կամ մի վրացու ընտրվելով չէ որոշվում այս կամ այն ազգութեան բաղդը:

Հարուածեցէք, ինչքան կամենաք, դիցուք, Անտօնովին, գովաբանեցէք Իւեցկուն, ինչ կարծիք կամենաք յայտնեցէք, դա ամեն մի քաղաքացու, ամեն մի ձայնաւորի անձեռնմխելի իրաւունքն է,—բայց ձեր հարուածները և գովասանքները հիմնեցէք նրանց անձնական արժանաւորութիւնների, նրանց կատարած գործերի, նրանց պաշտպանած պրոգրամների վրա: Պախարակեցէք, ինչքան ձեր ոյժը ներում է, որ ինտելիգէնտները դումայի նիստում թոյլ են տալիս անվայել խօսքեր, տգեղ, կոպիտ ընդհարումներ. բայց մի մոռացէք, որ ինչպէս Ռուսաստանի բոլոր քաղաքներում, այնպէս և Բագւում, բոլոր բնակիչները պետութեան քաղաքացիներ են, հաւասար իրաւունքներով, մի և նոյն օրէնքի հովանաւորութեան ներքոյ:

Այդ պէտք է լինի իւրաքանչիւր ձայնաւորի դատողութեան հիմքը: Այդպէս պէտք է հասկանայ ամեն մի քաղաքացի իր հասարակական պարտաւորութիւնները:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

«НОВОЕ ВРЕМЯ» ԼՐԱԳՐԻ ՅՕԴՈՒԱԾԸ

Պետերբուրգի «Новое Время» լրագիրը, ինչպէս հաղորդեցինք անցեալ անգամ, իր № 6413-ի մէջ տպել է մի յօդուած Անդրկովկասի մասին, առիթ բանելով նոյն համարի մէջ տպված «Рус- [illegible] ֆելիետօն:

Ահա ինչ է ասում լրագիրը:

«Մինթէ, յիրաւի, հայ և վրացի պաշտօնեաները, գտնվելով ռուսաց ծառայութեան մէջ, լինելով ռուսահպատակ, ընդունակ են ղեկավարվել իրանց ազգային-վրացիական և ազգային հայկական նպատակներով: Ըստ երևոյթին այդպէս է: Եթէ այդպէս է, այդ լաւ չէ: Ռուս պետութիւնը արդէն շատ դարերից ի վեր մշակում է միութիւնը, մշակում է եռանդով և տաղանդաւոր կերպով, բոլոր ռուս հպատակների ընդհանուր շահերի մտքով, առանց ազգայնութեան խտրութեան: Կուլտուրական կողմից և իր թւով ամենազօրեղ վելիկօ-ռուսական ցեղը, որպէս զի կարողանայ բոլոր ազգութիւնները ի մի համախմբել, ստիպված է եղել շատ զոհաբերութիւններ անել, և մինչև անգամ իր աշխատանքից և իր իրաւունքից հրաժարվել է ի նպաստ սահմանագլխի ժողովրդներին: Ներքին, պատմական կերպով կրթված զգացումը թելադրեց վելիկօ-ռուսներին, թէ ինչքան էլ այդ ծանր լինի, բայց այդ կարևոր է, և որ առանց զոհերի անկարելի է հասնել ցանկալի և անհրաժեշտ միութեանը: Բայց եթէ սահմանագլխի ժողովուրդները սկսում են այդ անկասկած կուլտուրական ժողովրդի, այն է ռուսների ոտքի տակ փոս փորել, եթէ պարոններ հայերը և վրացիները սկսում են ղեկավարվել տեղական շահերով, ի վնաս Ռուսաստանի ընդհանուր շահերի, այն ժամանակ մենք կարող ենք ասել. «ներեցէք, պարոններ. այդպէս չէ կարելի: Դուք դեռ ոչ մի բանով չէք ապացուցել, որ դուք մեզանից զերազանց էք, այդ պատճառով չէք բարեհաճի ամենից առաջ ի նկատի ունենալ ընդհանուր ռուսական շահերը: Չէ՞ որ դուք պէտք է խոստովանէք, որ կուլտուրան բերում են ձեզ մօտ, Կովկաս, ռուսները, ֆրանսիացիները և անգլիացիները: Դուք, պարոն հայ և վրացի չինովնիկներ, դուք մինչև անգամ ձեր ռոճիկը ստանում էք ռուսաց, և ոչ կովկասեան կասսայից: Չէ՞ որ բուն ռուս ցեղն է լրացնում Կովկասի կառավարութեան ծախսի պակասորդը և ռուս ցեղն է ձեզ կրթում իր հաշւով»:

«Ի, հարկէ այդպիսի հայեացքները կարող են կովկասցիներին չը դուր գալ: Բայց այդ ժամանակ կարելի է կովկասեան ծագում ունեցող պարոն չինովնիկներին ուղարկել ներքին և մինչև անգամ հիւսիսային նահանգները, իսկ Կովկաս [illegible]

«Գուցէ կենտրոնական կառավարութեան հարկաւոր էր հէնց այդ կանոնը գործադրել, որպէս զի այդ ցաւալի երևոյթների առաջն առնվի, որոնք ահա շատ տարիներից ի վեր տեղի են ունենում նոր նուաճված նահանգներում:

«Գուցէ կովկասցի չինովնիկները Ռուսաստանի ներքին նահանգներում աւելի լաւ հող գտնէին իրանց ընդունակութիւնների գործադրութեան համար, առիթ չունենալով զբաղվել կովկասեան յատուկ քաղաքականութիւնով: Դեռ կայ մի ուրիշ ընդհանուր հարց—այդ հողային խառնաշփոթութիւնն է, որի առաջն առնելը վերին աստիճանի ցանկալի է: Մեզ յայտնի է, որ այդ խնդրով զբաղվում է այժմ կառավարութիւնը և որ այդ հարցը ընթացք կը ստանայ օրէնսդրական կարգով լուծվելու համար»:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ԹԵՄԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԻ ՀՈԳԱԲԱՐՁԱԿԱՆ ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐՆԵՐԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

Արդէն յայտնի է, որ Էջմիածնից առաջարկված էր Շուշու առաջնորդ Կարապետ եպիսկոպոսին՝ թեմական դպրանոցի հոգաբարձական ընտրութիւնները անյապաղ կատարել: Դպրանոցը հոգաբարձութիւն չունի, ոչ ոք հոգ չէ տանում, չէ մտածում տնտեսական մասի վրա. ուսուցիչները կանոնաւոր ռոճիկ չեն ստանում. ամեն ինչ բարձի թողի է արված, երեսի վրա գցած: Հասարակութեան մէջ սկսեցին տրտունջներ բարձրանալ և դժգոհութիւնը այն աստիճան սաստկացաւ, որ հասարակութիւնը բազմաստորագիր հեռագիրներով մի քանի անգամ դիմեց Էջմիածին՝ անյապաղ որ և է կարգադրութիւն խնդրելով: Այդ դիմումների հետևանքն եղաւ յիշեալ հրամանը Էջմիածնից՝ անյապաղ կատարել հոգաբարձական ընտրութիւնները: Վերջապէս ընտրութիւնները նշանակվեցին դեկտեմբերի 19-ին:

Թերևս յայտնի լինի, որ Շուշում ամեն մի եկեղեցու համայնք ընտրում է իր միջից 10 պատգամաւորներ: Չորս եկեղեցի կայ. ուրեմն Շուշու ընտրող հայ հասարակութիւնը ներկայացնում է 40 երեսփոխաններ, որոնք նշանակեալ ժամանակին հաւաքվելով՝ ընտրում են թեմական դպրանոցի համար 6 հոգաբարձու և 6 փոխանորդ:

Այս սկզբնական ընտրութիւնները, որ ահա երկու շաբաթից աւել է զբաղեցնում են Շուշու հասարակութիւնը, այնքան հետաքրքիր են, այնպիսի սուր կերպարանք ընդունեցին, որ արժէ նրանց մասին գրել:

Ինչպէս ասեցինք, ընտրութիւնները միաժամանակ նշանակված էին դեկտեմբերի 19-ին, երեկոյեան, Ղազանչեցոց, Ագուլեաց, Վերին-Թաղի և Մեղրեցոց բոլոր չորս եկեղեցիներում: Նախ քան այդ ընտրութիւնը, հասարակութեան մէջ ինչ որ մի խուլ շարժում է նկատվում, մտքեր են պատրաստվում, զանազան շրջաններում և խմբերում վիճում, քննում, խօսում են: Կարծես ամենքը հետաքրքրվում են իրանց դպրանոցի վիճակով, կարծես մի ընդհանուր դժգոհութիւն է նկատվում դէպի այն մարդիկ և այն գրողները, որոնք անուանարկում էին չարամտութեամբ վերջին երկու տարիների ուսումնական մարմինը: Պատմում են թէ ոչ մի ժամանակ այսպիսի հետաքրքրութիւն և ոգևորութիւն եղած չէ Շուշում ընտրութիւնների ժամանակ:

Մանաւանդ երկու եկեղեցիների—Ղազանչեցոց և Մեղրեցոց—ընտրութիւնները համեմատաբար հետաքրքրական էին և ուշադրութեան արժանի: Այդ երկու եկեղեցիների ծխականները պարզապէս բաժանվել էին իրար հակառակ երկու կուսակցութիւնների՝ առաջադիմականների և խաւարամիտների, որոնք և գոյութեան կռիւ էին մղում իրար դէմ:

Ղազանչեցոց եկեղեցում, ուր ընտրութեան օրը հաւաքվել էին 50—55 մարդիկ, առաջադիմականները տարան կատարեալ յաղթութիւն, իրանց 10-ը թեկնածուներից 8-ին ընտրել տալով: Բայց, մեր կարծիքով, առաջադիմական կուսակցութիւնը աւելի փառաւոր յաղթութիւն տարաւ Մեղրեցոց եկեղեցում, թէպէտ այդտեղ ընտրվեցին առաջադիմականների 10-ը թեկնածուներից միայն վեցը: Պարզենք:

Մեղրեցոց եկեղեցում երկու մաքառող կուսակցութիւնները կենտրոնացրել էին իրանց բոլոր ոյժերը. առաջադիմականների դէմ եռանդով գործում էին ոչ միայն «ըստ ամենայնի» պառաւները, այլ և մի շարք այնպիսի մարդիկ, որոնք, ճիշդ է, հասակով, մարմնով երիտասարդ են, բայց հոգով, աշխարհայեցողութեամբ նոյնքան հակակրելի, նոյնքան փտած են, որքան ամենախաւարամիտ պառաւները...

Մեղրեցոց եկեղեցում, դեկտեմբերի 19-ին, հաւաքվել էին 85—90 ծխականներ: Ընտրութեան հետևանքը յայտնի եղաւ բաւական ուշ, երեկոյեան ժամի 5-ին: Մեր առաջադիմականների 10-ը թեկնածուներից 6-ը ընտրվել էին ծխական պատգամաւորներ: Ընտրութեան տուած արդիւնքից դժգոհ մնացին ոչ միայն խաւարամիտները, այլ և դրանցից դեռ աւելի հակակրելի այլ կարգի «բարի պտուղներ»: Խաւարամիտները դժգոհ լինելով տեղի ունեցած ընտրութիւնից, գէթ ղեկավարվում էին մի սկզբունքով, թէկուզ այդ սկզբունքը լինէր փտած. մինչդեռ վերոյիշեալ «բարի պտուղների» դժգոհութեան պատճառը միանգամայն անձնական էր: Այդ պարոնները խոստովանում էին, որ առաջադիմականների կողմից ընտրված պատգամաւորները ամենաարժանաւոր մարդիկ են, բայց և այնպէս կաշխատեն բեկանել տալ այդ ընտրութիւնը, որպէս զի կարողանան երկրորդ ընտրութեան ժամանակ սեացնել տալ իրանց անձնական թշնամի և աչքի փուշ մի պարոնի՝ Մ. Շ-ին, որը, իբրև առաջադիմականների թեկնածու, ընտրված էր պատգամաւոր: «Բարի պտուղները» Մ. Շ-ից վրէժխնդիր լինելու համար դիմեցին հետևեալ տմարդի խորամանկութեան. առաջարկեցին մեր կուսակցութեան, որ վերջինս իր թեկնածուների միջից դուրս հանէ այդ պարոնին՝ փոխարէնը խոստանալով իրանց և իրանց

ԲԱԳՈՒԻ ԱՆԱԽՈՐԺ ԴԷՊՔԸ

—

Բագւում այս ձմեռ կատարվեցին քաղաքային դումայի նոր կազմութեան համար ձայնաւորների ընտրութիւններ: Զանազան աղմուկներից, մանր մունր անախորժ միջնադէպքերից յետոյ՝ կազմակերպվեց ներկայ դուման, որը իր վերջին նիստերից մէկում ընտրեց քաղաքագլխի թեկնածու երկու անձանց՝ Խ. Անտոնեանին և Կ. Իրեցկուն:

Թէ պ. Անտոնեանին և թէ պ. Իրեցկուն լաւ են ճանաչում բագուցիները, որովհետև երկուսն էլ տարիներ շարունակ գործել են Բագւում զանազան ասպարէզներում: Անտոնեանի և Իրեցկու ընտրելու մէջ ձայնաւորներն ունէին իրանց համակրութիւնները և հակակրութիւնները, որոնք բղխում էին զանազանատեսակ շարժառիթներից: Արդարացի էին թէ անարդար այդ շարժառիթները—յամենայն դէպս, նրանք այն տեսակից էին, որ տեղի ունեն մարդկային հասարակութեան ամեն շրջաններում: Այստեղ դեր են խաղացել թէ քաղաքի բարօրութեան տեսակէտներ, թէ անձնական հաշիւներ, թէ նախանձ, թէ ուրիշ կրքեր. ինչ և իցէ, եղածը եղած է, երկուսի անունն էլ պէտք է առաջարկվէին կառավարչական բարեհայեցողութեան՝ հաստատելու նրանցից մէկին քաղաքագլուխ:

Բայց մի մասնաւոր դէպք առիթ է տալիս յանկարծ անհեթեթ, անիրաւացի և հնարած եզրակացութեան, որով մի կեղծ գոյն է դրվում եղած գործերի վրա:

Դումայի վերջին նիստի ընդհատման միջոցին ձայնաւոր պ. Ռնանեանը կծու խօսքեր է ուղղում պ. Իրեցկուն՝ դումայի նիստում սրա արած մի ակնարկի վերաբերմամբ:

Կարելի էր կարծել, որ դա չնչին մի դէպք էր, որ պէտք է սահմանափակվէր ինքն իրանով:

Սակայն ահա՝ ի մեծ զարմանս բոլոր ձայնաւորների և Բագուի հասարակութեան, «Каспій» լրագրում Բօմանօվ անունով մի պարոն հրատարակում է պ. Իրեցկուն ուղղած մի բաց նամակ, որով նա վերոյիշեալ դէպքը թարգմանում է այն տեսակէտից, որի վերաբերմամբ նամակագիրը պէտք է շատ զգոյշ լինէր. նա դնում է [illegible] ազգութեան, ծագման խնդիր: Բօմանօվը յորդորում է պ. Իրեցկուն ուշք չը դարձնել նրա դէմ իբր թէ կամաւ սարքած դաւադրութեան, չը հրաժարվել թեկնածութիւնից, որովհետև յանձին նրա (Իրեցկու) վերջապէս ռուս մարդ կը նստի Բագուի քաղաքագլխի բազկաթոռի վրա:

Բագուեցիներին մեծ վիշտ պատճառեց այդ բաց նամակը, իբրև մի շատ անզգոյշ և անարդար գործ, ամենևին չը համապատասխանող եղած տրամադրութիւններին:

Բագւում գործին ծանօթ մարդիկ հաստատապէս գիտեն, որ պ. Անտոնեանը ստացել է հայերի կողմից տասն սև քուէ և որ ուրեմն խօսք չէ կարող լինել հայկական որ և է ագիտացիայի մասին նրա համար:

«Каспій»-ի խմբագրութիւնը մի երկու օրից յետոյ յայտնեց, որ նա համաձայն չէ Բօմանօվի այն տեսակէտին, թէ պ. Իրեցկու արժանաւորութիւնը նրա ռուս լինելու մէջն է: Եթէ քաղաքի ձայնաւորները, ասում ենք մենք, ազատ էին ազգային միտումներից, որ իրանց քուէներով դարձրել էին պ. Իրեցկուն թեկնածուներից մէկը, ինչու յարգանք չը պահպանել դէպի այդ ձայնաւորների զգացմունքները:

ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՄԷՋ ՈՒՂԱՐԿՎՈՂ ՀՈԳԵՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐԸ

—

Մեզանում վերջին ժամանակներս աշխարհականներ, երիտասարդներ յօժարութեամբ գնում են գաւառները, ըստ չափու կարողութեան, ժողովրդին ծառայելու նպատակով: Բայց կարծէք թէ նոյն բանը մինչ այժմ անկարելի է եղել պահանջել մեր հոգևորականներից: Մեր կուսակրօն հոգևորականութիւնը սովորել էր Էջմիածնի մէջ հանգիստ ապրելուն՝ առատ սեղան վայելելով և համեմելով այդ բոլորը անհոգ, զուարճալի խօսակցութիւններով:

Եւ ահա երբ այդպիսի մէկին կամենում են գաւառն ուղարկել, նախ և առաջ նա ամեն հընարք գործ է դնում հրաժարվելու և եթէ այդ չէ աջողվում և նա ստիպված գնում է այս կամ այն գաւառը, այն ժամանակ փոխանակ գործ կատարելու՝ շարունակ ախ ու վախ է քաշում և ամենայն կերպ աշխատում է տեղափոխվել Էջմիածին և այդ օրին է սպասում անհամբեր: Հասկանալի է, որ մշտապէս սպասելով այդպիսի մի յաջող տեղափոխութեան՝ մեր հայր սուրբը, բնականաբար, ինքն իրան կապված չէ համարում տեղական ժողովրդի, այնտեղի հաստատութիւնների հետ, չէ ձեռնարկում որ և է հարցի լուծման, որ և է գործի անօրէնութեանը, որովհետև նա իրան հիւր է համարում և կարծում է թէ այսօր կամ վաղը կաջողվի տեղափոխվել:

Աւելացնենք դրա վրա և այն, որ դրանցից ոմանք միանգամայն աքսորատեղի են համարում իրանց պաշտօնավայրը և մեծամտաբար կարծում են, թէ իրանց ներկայութիւնը անհրաժեշտ է Մայր Աթոռում, թէ իրանք կոչված պէտք է լինէին ազ[illegible]լու, հետևապէս և թէ Էջմիածինը անընդունակ է արժանաւոր մարդկանց գնահատելու: Ի հարկէ, երբ պաշտօնեան ուխտում է մերժել աշխարհային ամեն հաճոյքներ և նուիրել իր անձը Աստուծոյ սեղանի սպասաւորութեանը՝ պէտք է նախապէս իմանայ թէ ինչ է անում: Մեր յաջորդ-հայր սուրբերը ամենուրեք ընդարձակ ասպարէզ կարող են գտնել, եթէ կամենան և իմանան իրանց պարտքը, կոչումը:

Ազգականութեան երկրպագուները, փարիսեցիական խմորով շաղախվածները տեղ չը պէտք է գտնեն գաւառներում: Ազատեցէք մեզ այն վարդապետներից, որոնք քաղաքում նստած՝ իրանց գործը չեն համարում հետևել վիճակի եկեղեցական ու դպրոցական գործերին և առանց առատ աջահամբոյրի չեն կամենում տեղերից շարժվել, այն վարդապետներից, որոնք չեն էլ կամենում ուշք դարձնել, որ մեր գիւղական ժողովուրդը բոլորովին զուրկ է հոգևոր մխիթարութիւնից, որ մեր ագէտ քահանաների շնորհիւ, մեր գիւղական ժողովուրդը ամիսներով պատարագ չէ տեսնում՝ մինչև որ մէկի 20 կոպէկը չը ստիպէ քահանային պատարագ մատուցանել: Ազատեցէք մեզ այն վարդապետներից, որոնք անուշադիր են թողնում գիւղական ժողովրդի և քահանայի մէջ ծագած և հետզհետէ աճող վէճերը, այն վարդապետներից՝ որոնց քթի տակ խեղճ հօտը քայքայվում է բարոյապէս, տգիտութեան մէջ խրված:

Զորն ասեմ կամ զորն խոստովանիմ: Կենդանի մեռելներ, կամ դէպի չարը եռանդուն գործողներ մեզ հարկաւոր չեն: Մեզ հարկաւոր են անաչառ յաջորդներ, մեզ հարկաւոր են եռանդուն գործողներ, ժողովրդին սիրող հովիւներ:

***

ՄԻ ԱՄՍԱԳԻՐ

—

Հնդկաստանի Դաքա քաղաքում ահա երրորդ տարին է, ինչ հրատարակվում է անգլիերէն լեզուով մի ամսագիր՝ «Արա» (Ara) անունով, որը բացառապէս նուիրված է հայկական գրականութեան և պատմութեան ուսումնասիրութեան: Հրատարակիչ-խմբագիրը Յ. Մելիք-Բեգլարեանն է, որ ահա քանի տարի է իր բնակութիւնը հաստատել է Հնդկաստանում: Ամսագիրը իրան նպատակ է դրել մի կողմից Հնդկաստանում ցրված անգլախօս հայերին, միւս կողմից անգլիացիներին ծանօթացնել հայոց գրականութեան և պատմութեան հետ: Ի նկատի ունենալով, որ Հնդկաստանը թեմի տեսակէտով կապված է Պարսկաստանի հետ, «Արա» ամսագիրը զբաղվում է և Պարսկաստանի հայերի գործերով, մանաւանդ Նոր-Ջուղայի հայերով:

Մեր խմբագրութեան մէջ նորերս ստացվել է այդ ամսագրի 1893 թ. դեկտեմբերի համարը, որը ի միջի այլոց պարունակում է մի յօդուած Սարաբայի հայկական ընկերութեան և մի այլ յօդուած՝ Նոր-Ջուղայի Ս. Կատարինէ վանքի իգական [illegible]

Այդ յօդուածներից իմանում ենք, որ Ջավա կղզու Սարաբա քաղաքում հաստատված հայկական ընկերութիւնը նպատակ ունի նպաստել այնտեղի հայերի նիւթական և բարոյական առաջադիմութեան, որին անդամ կարող են լինել հայերը, առանց խտրութեան կրօնի և սեռի ու դասակարգի, վճարելով տարեկան 5 ջավայական արծաթ: 100 արծաթ վճարողը ընտրվում է ընկերութեան պատուաւոր անդամ: Ընկերութեան գործերի վարումն յանձնված է խորհրդին, որը ունի նախագահ, գանձապահ, քարտուղար և 2 անդամ:

Նոր-Ջուղայում, կուսանաց վանքում, նորերումս բացվել է, առաջնորդի խնամատարութեամբ, օրիորդաց դպրոց, որը պահպանվում է նուէրներով և կուսանոցի եկամուտներով: Նոր-Ջուղայում բացված լինելով հանգանակութիւն՝ ժողովվել է 195 ռուփի:

Աւելորդ չէ աւելացնել, որ «Արա» ամսագրի գինն է տարեկան 12 ռուփի:

ԹԻՒՐՔԱՑ ՀԻՒՊԱՏՈՍԻ ՆԱՄԱԿԸ

—

Թիֆլիսի Թիւրքաց հիւպատոսը, Մ. Էսսէդ, տպագրել է կիսապաշտօնական «Кавказъ» լրագրում այս պաշտօնական նամակն էլ, որ առաջ ենք բերում բառ առ բառ: Ահա:

«Եւրոպական մամուլի մի քանի օրգանները, որ արևելեան հարցում յայտնի հեղինակութիւն են վայելում, իրանց պարտաւորութիւնը համարեցին հերքել այն չարամիտ ամբաստանութիւնները, որ սիստեմատիկաբար լոյս են տեսնում Թիֆլիսի հայոց լրագրում ամեն առիթով և մինչև անգամ առանց առիթի: Այդ հերքումները, ծանրակշիռ ապացոյցներով և անվիճելի փաստերի վրա հիմնված, չէին կարող դուր գալ խմբագրութեան: Զունենալով լուրջ առարկութիւններ, հայ լրագիրը յարմար է գտել, իրան պաշտպանելու համար, այդ հերքումները Կ. Պօլսի պետական շրջաններից դուրս եկած ճանաչել: Մեզ թւում է, թէ այդ աւելի քան անհաւանական հաստատութիւնը կը ծառայէ նուազեցնելու թիւրքաց կառավարութեան դէմ եղած ամբաստանութիւնները, ամբաստանութիւններ, որոնք, ի հարկէ, առանց այն էլ չեն դիմանում կրիտիկայի:

«Փորձելով եւրոպական մամուլի յայտնած կաւի հրաւէրը ընդունելու, լրագիրը ստիպված էր միայն կրկնել առաջվայ ասած անապացոյց ամբաստանութիւնները, չը հերքելով մի և նոյն ժամանակ արտասահմանեան մամուլի առաջ բերած փաստերը:

«Կարելի է յուսալ, որ այդ ընդհարումը կը նախազգուշացնէ լրագրին, և խմբագրութիւնը այսուհետև չի մտնի ծովը առանց նաւակի»:

—

Տպագրելով սուլթանի կառավարութեան ներկայացուցչի երկու պաշտօնական հերքումները, մենք աւելորդ ենք համարում մեր կողմից մի խօսք, մի նկատողութիւն, մի բացատրութիւն անգամ աւելացնելու: [illegible]ութիւնը ամեն բան գիտէ:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Այսօր, յունվարի 15-ին, Ամենայն հայոց Վեհափառ Կաթողիկոս Մկրտչի անուանակոչութեան օրն է: «Մշակի» խմբագրութիւնը իր պարտքն է համարում, հրապարակով շնորհաւորել հայոց եկեղեցու պատկառելի պետի անուանակոչութեան օրը, ցանկանալով նրան երկար կեանք, և ոյժ իր ստանձնած ծանր ու պատասխանատու պաշտօնի համար:

—

Մեզ գրում են Չիկագոյից մի մասնաւոր նամակով, դեկտեմբերի 20-ից հետևեալը. «Այսօր այստեղ հայոց մեծ ժողով պէտք է լինի Ամերի-

---

կողմնակիցների աջակցութիւնը իբր թէ երկրորդ անգամ կայանալիք ընտրութեան ժամանակ: Առաջադիմականները յայտնեցին, որ Մ. Շ-ն (Բարեգործական ընկերութեան տեղական ճիւղի վարչութեան գանձապահ և Մեղրեցոց եկեղեցու նախկին երեցփոխ) իրանց ամենաարժանաւոր թեկնածուներից մէկն է, ուստի ոչ մի պայմանով չեն համաձայնվիլ զոհել նրան և այն էլ մի այնպիսի տմարդի բաղդախնդիրների համար, որոնք հասարակական գործերում չեն ամաչում ղեկավարվել իրանց զզուելի անձնական հաշիւներով՝ վրէժխնդրութեամբ: Կատաղած այդ մերժումից, «բարի պտուղները» և խաւարամիտները դիմելով գանգատով Առաջնորդին՝ բեկանել տուին դեկտեմբերի 19-ին տեղի ունեցած ընտրութիւնը:

Երկրորդ ընտրութիւնը նշանակվեց դեկտեմբերի 26-ին: Այդ օրը եկեղեցի էին հաւաքվել մօտ 120 ծխականներ, որպիսի թիւ համանման ընտրութիւններում շուշեցիները չեն յիշում: Նախագահող քահանան բացելով ժողովը յայտնեց, որ Առաջնորդի կարգադրութեամբ անգրագէտները իրանց ընտրելիների անունները պարտաւոր են գրել տալ միայն քահանային: Ժողովականները, անարդար գտան այդ կարգադրութիւնը և բողոքելով նրա դէմ, առաջարկեցին կամ թոյլ տալ անգրագէտներին, որ վերջիններս իրանց ընտրելիների անունները գրել տան եկեղեցում հաւաքված ծխականներից որին կը կամենան, կամ ձայների բազմութեամբ ծխականներից ընտրել ընդհանրութեան հաւատը վայելող երկու անձինք, որոնց և անգրագէտները կը դիմեն իրանց ընտրելիների անունները գրել տալու համար: Այդ իրաւացի առաջարկութիւնը չը կամեցան ընդունել ոչ նախագահող քահանան և ոչ էլ «բարի պտուղները» ու խաւարամիտները: Տեղի ունեցան թեր և դէմ երկար ու բարակ վիճաբանութիւններ, անտեղի աղմուկներ, որոնց շնորհիւ նախագահը դժուարացաւ սկսել ընտրութիւնը, ուստի առաջարկեց ծխականներին ցրվել, մինչև որ ինքը Առաջնորդի մօտ գնալով՝ նոր հրաման կը ստանայ անգրագէտների հետ այլ եղանակով վարվելու համար:

Խեղճ ժողովուրդը, որ հազարից մի անգամ այդքան թւով հաւաքվել էր, ցրվեց, առանց ընտրութիւն կատարելու: Խաւարամիտները տեսնելով, որ եկեղեցում, կանոնաւոր ընտրութեան ժամանակ ոչ մի յոյս չունեն յաղթութիւն տանելու, դիմեցին հետևեալ դատապարտելի միջոցին, ճիշդն ասած՝ հետևեալ խարդախութեան: Ընկնելով խանութից խանութ, տնից տուն՝ մի թերթի վրա ժողովում են մի քանի տասնեակ ստորագրութիւններ, որոնց կողմից և հեռագրում են Էջմիածին յայտնելով, որ իբր թէ իրանք, Մեղրեցոց եկեղեցու ծխականները, ընտրել են (Երբ, որտեղ, ում նախագահութեամբ) 10 ծխական պատգամաւորներ և իբր թէ Առաջնորդը նրանց չէ հաստատում (այդ ինչպէս է, որ Առաջնորդը ձեր բողոքը լսելով բեկանեց առաջին ընտրութիւնը, իսկ այսօր չէ հաստատում ձեր ընտրած պատգամաւորներին). ուստի իրանք, Մեղրեցոց եկեղեցու ծխականները, խնդրում են Վեհափառից հրամայել Առաջնորդին, որ վերջինս հաստատէ ընտրված պատգամաւորներին: Ինչպէս ասեցինք, «բարի պտուղների» և խաւարամիտների Էջմիածին ուղարկած հեռագրում յիշատակված անձնաւորութիւնները *ոչ մի եկեղեցում, ոչ մի ժողովում*, և ոչ մի օր ընտրված չեն: «Բարի պտուղները» կամեցել են խաբել Վեհափառին, կարծելով որ վերջինս, ստանալով իրանց հեռագիրը, իսկոյն կը հրամայի Առաջնորդին հաստատել վերոյիշեալ անձնաւորութիւններին ծխական պատգամաւորներ, որով իրանք հասած կը լինեն ցանկալի նպատակին...

Մեղրեցոց եկեղեցու ծխականներից երկու յարգելի անձնաւորութիւններ՝ պ.պ. Ահարօնեանց և Ներսէսեանց (քաղաքիս դեպուտատ) տեսնելով որ առաջին ընտրութիւնը բեկանված է, իսկ երկրորդը չէ կայացել և յետաձգվում է, գնում են Առաջնորդի մօտ և խնդրում, որ կամ վաւերացնէ առաջին ընտրութիւնը և կամ շուտով նշանակել նոր ընտրութիւն:

Վերջապէս Առաջնորդը, յունվարի 3-ին, Թեմական դպրանոցում նշանակեց նոր ընտրութիւն, իր նախագահութեամբ: Չը նայելով խաւարամիտների գործ դրած բոլոր աններելի միջոցներին, առաջադիմականները դարձեալ յաղթութիւնը տարան, երկրորդ անգամ էլ ծխական պատգամաւորներ ընտրել տալով իրանց 10-ը թեկնածուներից 6-ին, որոնց մէջ և Մ. Շ-ին՝ «բարի պտուղների» աչքի փուշին, որով վերջացաւ Ղարաբաղի մայրաքաղաքի չորս եկեղեցիների 40 ծխական պատգամաւորների ընտրութիւնը:

Թող այդ 40 պատգամաւորները մի առ մի յիշեն «բարի պտուղների» և նրանց արբանեակների տմարդի արարմունքները, քաջագործութիւնները. Թող այդ պատգամաւորները իրանց խղճի առաջ կշռեն առաջադիմական կուսակցութեան և նրա հակառակորդների թեկնածուների մտաւոր—բարոյական արժանաւորութիւնները և ըստ այնմ որոշեն, թէ ով է արդեօք ղեկավարվում դպրոցի շահերով—մաքուր ձգտումներով:

Երբ ծխական պատգամաւորները մի այդպիսի քննութեան կենթարկեն ընտրութիւնները, այն ժամանակ, հաւատացած ենք, հոգաբարձական ընտրութեան, որ անշուշտ շուտով տեղի կունենայ, նրանք իրանց սպիտակ քուէները կը տան առաջադիմական կուսակցութեան թեկնածուներին:

***

կայի Միացեալ-Նահանգների նախագահ Կլիվլենդի առենաբանութեան առիթով, որը, ինչպէս յայտնի է, վերաբերում էր Ամերիկա գաղթող Թիւրքահպատակ հայերին:»

—

Մենք արդէն հաղորդեցինք, որ Բագուի քաղաքագլուխ պ. Անտօնեան հրաժարվել է քաղաքագլխի պաշտօնից: Այժմ, ինչպէս տեղեկանում ենք, պ. Իրեցկի ևս, որ պ. Անտօնովի հետ միասին քուէարկվել է այդ պաշտօնի համար, նոյնպէս հրաժարվել է քաղաքագլխի պաշտօնը ընդունելուց: Դա պատիւ է բերում պ. Իրեցկուն: Նա գուցէ կարող է երկրորդ անգամ ընտրվել քաղաքագլուխ աւելի շատ ձայնով, բայց չընդունելով քաղաքագլխի պաշտօնը իբրև երկրորդ կանդիդատ, նա մեծ յարգանք է ցոյց տալիս թէ դէպի դուման, և թէ ընտրողական սկզբունքը:

—

Անդադար նամակներ ենք ստանում Գօրիսից, որոնցով գանգատվում են այդ աւանի հայոց դպրոցի մէջ տեղի ունեցող անկարգութիւնների և տգեղ դէպքերի մասին: Միթէ թեմական հոգևոր իշխանութիւնը ոչինչ տեղեկութիւն չունի այդ մասին, և եթէ ունի՝ ինչու ոչինչ չէ անում:

—

Յօգուտ Գրիգոր Արծրունու արձանի և գրուածքների տպագրութեան ստացանք. 1) Աստրախանից, Սեփաննոս Նազարեանից 8 ր. (միաց. բաժ.). 2) Շամախուց, Համբարձում Մաթէոսեանից 2 րուբլի. 3) Անյայտից 8 րուբլի. 4) Մելիտօպոլից, Սրապիոն քահանայ Սամուէլեանից մի խումբ անձինքների մէջ հանգանակած, 35 րուբլի 40 կոպէկ. 5) Գանձակից, Յովհաննէս Զախարեանից 10 րուբլի: Ուրեմն նախկին 1656 րուբլի 16 կոպէկի հետ միասին այժմ ունենք 1719 րուբլի 56 կոպէկ:

—

Ամսիս 12-ին, ռուսաց Տատեանայի տօնախմբութեան օրը, ինչպէս ամեն տարի, Մօսկվայի համալսարանի նախկին ուսանողների մի խումբ ճաշկերոյթով տօնել է իր alma mater-ի հիմնարկութեան տարեդարձը: Աւելի լաւ չէր լինի, եթէ այդ նախկին ուսանողները վճռէին, փոխանակ ամեն տարի ճաշկերոյթի վրա փող ծախսելու, այդ գումարը յատկացնել նոյն համալսարանում մի չքաւոր ուսանող պահպանելու համար կամ առհասարակ ուսանողների: Կարծում ենք դա աւելի համակրելի տօնախմբութիւն կը լինի:

—

Վաղը, կիրակի օրը, յունվարի 16-ին, Թիֆլիսի ժողովարանում լինելու է պարահանդէս յօգուտ Թիֆլիսի Հրատարակչական ընկերութեան: Յոյս ունենք, որ Թիֆլիսի հասարակութիւնը իր ներկայութեամբ կը խրախուսի այդ համակրելի ընկերութիւնը՝ աւելի մեծ ոյժով առաջ տանելու իր ստանձնած գործը:

—

Դեկտեմբերի 13-ի հայոց ներկայացմանը, երբ խաղացին «Սեվիլլայի Սափրիչը», թատրոնը կատարելապէս դատարկ էր: Հարկաւոր ենք համարում յիշեցնել, որ տեղերի գները այժմ շատ էժանացրած են, ուրեմն այդ կողմից հայոց ներկայացումները այժմ մատչելի են դառնում ժողովրդի համար:

—

Մեր խմբագրութեան մէջ ստացվեց «Մահմեդի կեանքը» անունով գիրքը, հեղինակութիւն Ուաշինգտօն Իրվինգի, որ թարգմանել է պ. Փ. Վարդանեան: Մահմեդի մասին գրված եւրոպական հեղինակութիւններից ամենայայտնիներից մէկը Իրվինգի աշխատութիւնն է, որ ուսումնասիրել է արաբական մարգարէի կեանքը բազմակողմանի և բարեխղճաբար, այնպէս որ ընթերցողը, կարդալով այդ գիրքը, կարողանում է լիակատար և ամփոփ գաղափար կազմել Արաբիայի և Մահմեդի վարդապետութեան և այն պայմանների ու պատմական ֆակտօրների մասին, որոնց մէջ զարգացաւ և տարածվեց այդ նոր կրօնը: Գալով թարգմանութեան լեզուին, պէտք է ասենք, որ առհասարակ լեզուն սահուն է, միայն զուր թարգմանիչը տեղ տեղ դիմում է գրաբար դարձուածների: Աշխարհաբար լեզուով թարգմանելիս հարկ չը կայ գրաբար ոճ և դարձուածներ գործածել և փոխանակ «Բուշմանների», «Արաբների», ասել «Բուշմանք», «Արաբք» կամ այսպիսի բառեր «այսպանութիւն»: Գրքի գինն է 1 ր. 20 կոպէկ:

—

ԳԱՆՁԱԿԻՑ մեզ գրում են. «Այստեղ տեղի ունեցաւ մի անսովոր դէպք, որը դարձել է ընդհանուր խօսակցութեան առարկայ: Ամսիս 8-ին, երեկոյեան ժամի 9-ին, մի երիտասարդ, Աւետիս անունով, փախցրել է մի օրիորդ: Օրիորդը մօտ 16 տարեկան է, հայր չունի, միակ ինքն է ժառանգը և ունի մօտ 15 հազարի կարողութիւն: Երիտասարդը Սուլուք գիւղից է, այստեղ գրագրութեամբ էր պարապում: Ինչպէս պատմում են, նա մի քանի անգամ մարդ է ուղարկել աղջկայ մօր մօտ, բայց մայրը մերժել է աղջկան նրան տալ: Եւ ահա, այդ Աւետիսը, հաւաքելով մօտ 8 հոգի հայ և Թուրք, սպառազինված գնում են այդ աղջկայ տունը, դռները կոտրելով մտնում են ներս, հանում աղջկանը: Այդ միջոցին դուրս է գալիս աղջկայ հօրեղբայրը, որ ազատի, բայց նրան վիրաւորում են: Աղջկանը դնելով կառքի մէջ՝ փախչում են: Փախչողներից ոմանք արդէն բռնված են. քննութիւն է սկսված»:

—

ԴԵՐԲԵՆԴԻՑ մեզ գրում են. «Ծննդեան երեկոյեան, մի փոքրիկ խումբ երիտասարդների «Աւետիս» մանեկաւ յօգուտ Դերբենդի հայոց ուսումնարանի, գրադարանի և Բարեգործական ընկերութեան: Հաւաքվեց ընդամենը 128 ր. 60 կ., որից դուրս գալով աննշան ծախսը, զուտ արդիւնք մնում է 124 ր.: Այս գումարը համեմատելով անցեալ տարիների հաւաքածի հետ, կարելի, ասել, որ այս տարի ժողովուրդը աւելի համակրութեամբ է վերաբերվել դէպի վերոյիշեալ հիմնարկութիւնների օգնութեան գործը»:

—

ԿՈՂԲԻՑ մեզ գրում են. «Տեղիս «Եղնիկեան» ազգային ուսումնարանի գրադարանն ամենաանմխիթար դրութեան մէջ է: Մի քանի մանր մունր և այն էլ պատահմամբ ընկած գրքեր—ահա նրա բոլոր հարստութիւնը: Կարծէք այստեղ եղած ուսուցիչներին ուսումնարանի այդ մասը բոլորովին չէ հետաքրքրել: Այս աչքի առջև ունենալով, դեկտեմբերի 31-ին, դպրոցի դահլիճում խաղացվեցին «Կրուժ կրուժ», «Ժլատ» և «Խէչոյի թուղ» վօդէվիլները. արդիւնքը գրադարանին էր յատկացրած: Մուտք եղաւ 20 ր., որից դուրս եկած 5 ր. ծախսը, զուտ արդիւնք մնաց 15 ր.: Նոյն նպատակով դեկտեմբերի 25-ին, ուսուցիչ Կ. Սաւեկեանի նախաձեռնութեամբ, մի փոքրիկ հանգանակութիւն եղաւ, որից գոյացաւ ընդամենը 73 ր.: Այս 73 րուբլին թատրոնից գոյացած 15 ր. հետ յանձնվեց հոգաբարձութեանն ի գործադրութիւն»:

—

ՆՈՐ-ԲԱՅԱԶԵՏԻՑ մեզ գրում են. «Սառնամանիքներից գետինը ճաքում է: Այստեղ և շրջակայ մի քանի գիւղերում տարածված են սկարլատինա և ինֆլուէնցա հիւանդութիւնները, որոնք անվնաս են անցնում»:

—

ԱՇՏԱՐԱԿԻՑ մեզ գրում են. «Յունվարի 4-ին, երեքշաբթի, այստեղ մի ներկայացում տրվեց. խաղացին «Մաղոյի կտակը», «Սուտ ճգնաւոր» և «Երկու քաղցած» պիէսները: Ներկայացումը անցաւ բաւական լաւ: Տոմսակ ծախվեց 53 րուբլու: Պէտք է աչքի առաջ ունենալ դահլիճի փոքրութիւնը, որի պատճառով տոմսակների թիւը փոքր էր. արդիւնքը յատկացված էր ուսումնարաններին, զուտ արդիւնք մնաց 40 րուբլի: Ի դէպ, մի քանի խօսք դպրոցների մասին: Աշտարակի երկսեռ միդասեան դպրոցների շինութիւնները հին, խարխուլ և անյարմար են. ուսուցչանոց չը կայ և ուսուցիչը ծխում է դասարանում աշակերտների առաջ: Գրադարան չը կայ, գրքերը ցրված են սրա, նրա մօտ: Մինչև դեկտեմբերի 23-ը ուսումնարաններում վառարանները չէին վառվում. վառելափայտ չը լինելու պատճառով, ուսուցիչները իրանց ռոճիկներ չեն ստանում, այդ սովորական է. հոգաբարձութիւնը միայն անունով գոյութիւն ունի»:

—

Երևանի նահանգի ԴԱՎԱԼՈՒ գիւղից մեզ գրում են. «Դեկտեմբերի 25-ին մեր գիւղում ներկայացվեց «Սամուէլ» պատմական պիէսան և «Խէչօյի Թուղ» ու «Արջ» վօդէվիլները: Ներկայացնողներն էին Թիֆլիսի հայոց թատրոնի դերասաններ՝ պ. Պարոն-Սարգսեանը և Ա. Զարչօղլեանը, տեղական սիրողների հետ: Թատրոնը լի էր երկու սեռի մարդկանցով: Բացի դաւալուեցիներից, ուրիշ գիւղերից էլ մարդիկ կային: Կային նոյնպէս Թուրքեր և քրդեր: Ներկայացումն աջող անցաւ: Զուտ արդիւնք եղաւ 80 րուբլի. բեմից երգում էր տեղական դպրոցի երգեցիկ խումբը: Երգեցին նոյնպէս քրդական երգեր: Պիէսների ընտրութիւնը, ի նկատի ունենալով տեղական ժողովուրդը, անաջող կարելի է համարել»:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՉԵԽԱԿԱՆ ԱՆԱՐԽԻԱԿԱՆ «ՕՄԼԱԴԻՆԱ» ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

—

Վերջերս եւրոպական լրագրութեան խօսակցութեան և հետաքրքրութեան առարկայ է «Օմլադինա» անուն կրող չեխական անարխիական ընկերութեան մեծ դատը:

«Օմլադինա» գաղտնի ընկերութիւնը հիմնվել է նորերս, 1890 թւին: Վերոյիշեալ ընկերութեան առաջնորդները մշակեցին քաղաքական մի առանձին ծրագիր, որով չեխական թագաւորութեան համար պահանջվում էր դաշնակցական սահմանադրութիւն և օրէնքի առաջ հասարակութեան բոլոր դասակարգերի իրաւունքների հաւասարութիւն: Եւ որովհետև ընկերութեան ծրագրի մէջ ոչինչ ապօրինի բան չը կար, ընկերութեան պարագլուխները ներկայացրին այդ ծրագիրը Չեխիայի փոխարքայի հաստատութեանը: Բայց այդ վերջինը ընկերութեան նպատակները վտանգաւոր համարեց պետութեան համար և չը հաստատեց ծրագիրը: Ահա այդ ժամանակից «Օմլադինան» գաղտնի ընկերութեան բնաւորութիւն ընդունեց:

Մեղադրական ակտից երևում է, որ «Օմլադինա» ընկերութիւնը փոքր խմբերի էր բաժանված: Իւրաքանչիւր խմբի գլուխ էր կանգնած հինգ անդամներից բաղկացած մի մասնաժողով, որոնք «ձեռք» էին անուանվում: Հինգ մասներ ունեցող ձեռքի նման՝ մասնաժողովն ունէր նախագահ (բթամատը), որը ղեկավարում էր մնացած չորսի գործողութիւններին: Իւրաքանչիւր մասնաժողովի անդամները միայն միմեանց էին ճանաչում և ոչ թէ ուրիշ «ձեռքերի» անդամներին: Միմիայն «բթամատը», որը «դիկտատոր» էր կոչվում, ճանաչում էր բոլորին և ղեկավարում էր բոլորին: Ընկերութեան բոլոր անդամները կապված էին փոխադարձ երդումով: Այդպիսով կազմվեց մի ընկերութիւն, բաղկացած 800 անդամներից, որոնք հպատակվում էին մի դիկտատորի կամքին, որին նպաստում էր «տասնի խորհուրդը»: Այդ ընկերութեան մասին Պրագայի պօլիցիան տեղեկութիւն չունէր, և կասկած ծագեց միայն անցեալ տարվայ ամառը, երբ Պրագայում փողոցային բաւական ծանր անկարգութիւններ տեղի ունեցան: Սկսվեց անկարգութիւնների պատճառների քննութիւնը և շնորհիւ «Օմլադինայի» անդամներից մէկի՝ Մրվայի մատնութեան, 77 օմլադինականներ կալանաւորվեցին: Մատնիչին սպանեցին իր ընկերները:

«Օմլադինա» ընկերութեան անդամները մեղադրվում են այն բանում, որ նրանք գաղտնի ընկերութիւն են կազմել, յեղափոխական շրջաբերականներ կպցրել պատերին, ժանդարմների դէմ կռւել են, Մարսէլիէզ են երգել, Ֆրանսիայի հետ դաշնակցութիւն էին քարոզում, աւստրիական կայսրին վիրաւորել են: «Օմլադինա» գաղտնի ընկերութեան անդամների մեծամասնութիւնը անչափահաս պատանիներ են, իսկ նրանց պարագլուխը, ժուռնալիստ Գօլցբախ, 18 տարեկան է միայն:

ԻՏԱԼԻԱ

—

Մեր ընթերցողներին հեռագիրներից արդէն յայտնի է, որ իտալական առաջին մինիստր Կրիսպի մտադրութիւն ունի վեց ամսով դադարեցնել սահմանադրութեան գործադրութիւնը Իտալիայում, որպէս զի միջոց ունենայ ճնշել յեղափոխական շարժումը: Իտալիայի պէս մի երկրում սահմանադրութիւնը ժամանակաւորապէս դադարեցնելով՝ Կրիսպի դրանով խոստովանում է, որ հայրենիքը վտանգի մէջ է և որ ինքն կամենում է դիկտատոր դառնալ, որպէս զի կարողանայ ճնշել անարխիական այն զօրեղ շարժումը, որի սկզբնաւորութեան պատճառները դեռ ևս բաւարար կերպով չեն պարզաբանված: Գործերի դրութիւնը Իտալիայում իսկապէս շատ աւելի վտանգաւոր է, քան թէ ասում են իտալական կիսապաշտօնական լրագիրները:

Իտալիայի ներկայ ճգնաժամը հետևանք է այդ երկրի բազմատեսակ ցաւերի և դժուարութիւնների: Նախ և առաջ երկրի ֆինանսական դրութիւնը ոչ միայն չը բարւոքվեց, այլ ընդհակառակն, չափազանց վատացաւ:

Ֆրանսիայի հետ յարաբերութիւնները առաջվան պէս այնքան լարված են, որ միշտ նորանոր յուզիչ լուրեր են ծագում: Օրինակ, այս օրերս «Հաւասի» գործակալութիւնը ստիպված էր հերքել մի քանի լրագիրների հաղորդած տեղեկութիւնները իտալական զօրքերի տեղափոխութեան մասին, որ իբր թէ ուղղված էր Ֆրանսիայի դէմ: Իտալական մի քանի քաղաքներում մեծ դժուարութեամբ աջողվեց հակա-ֆրանսիական ցոյցերի առաջն առնել: Մի քանի ուրիշ քաղաքներում, ընդհակառակն, ժողովուրդն աղաղակում էր «կեցցէ Ֆրանսիա, կորչի Կրիսպի» և այլն: Հասարակական կարծիքի տրամադրութիւնը Իտալիայում, լրագիրների խօսքերով, շատ յուսահատական է:

Թէ ինչ միջոցներ ձեռք կառնի Կրիսպի, ազատելու Իտալիան մի այդպիսի դժուարութիւնից, յայտնի չէ. բայց, որպէս երևում է, մասնաւոր միջոցները անօգուտ կանցնեն, եթէ արմատական փոփոխութիւններ չը մտցնվեն երկրի մէջ:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—«Temps» լրագրին Լօնդօնից գրում են հետևեալը. «Մի քանի ժամանակից Լօնդօնը լցված է անարխիական լրագիրներով և շրջաբերականներով, որոնք գաղտնի տարածվում են հասարակութեան մէջ: Հասարակութեան մէջ պտտվող այդ դօկումէնտներից մէկի մէջ խորհուրդ է տրվում պատերազմասէր անարխիստներին ուշադրութիւն դարձնել առաւելապէս բօրսաների և զանազան տեսակ կրօնական շինութիւնների կամ այնպիսի տեղերի վրա, ուր քաղաքական ժողովներ են տեղի ունենում: Մի և նոյն ժամանակ անարխիստներին յիշեցնում են, որ նրանք զգուշանան որ և է յանցաւոր փորձ անելուց Անգլիայում, որպէս զի չը զրկվեն իրանց վերջին ապաստանից Եւրոպայում:

—Ֆրանսիական պատգամաւորների ժողովի տան վերաշինութեան համար որոշված է $4\frac{1}{2}$ միլիօն ֆրանկ: Վճռված է ժողովի նիստերի համար նոր դահլիճ կառուցանել:

—«Figaro» լրագիրը հաղորդում է, որ սպանիական խնամակալուհին այս տարվայ գարնանը Պարիզ կերթայ Ալֆօնս թագաւորի հետ միասին:

—Բոլոր անգլիական լրագիրները միաբերան ողբում են Լօնդօնի ֆրանսիական դեսպան Վադինգտօնի մահը, որը գիտէր բարեկամական յարաբերութիւններ պահպանել Ֆրանսիայի և Անգլիայի մէջ:

—Լօնդօնից «Temps» լրագրին գրում են հետևեալը. «Ներքին գործերի մինիստրը, ցանկանալով աւելի լաւ պայմանների մէջ դնել արհեստանոցներում և գործարաններում պարապող կանանց աշխատանքի պայմանները, վճռեց աւելացնել տեսուչ կանանց թիւը, որոնք պէտք է հսկեն կանանց գործարանական աշխատանքի օրէնքով որոշված պայմանների վրա»:

—Վիէննայից «Daily News» լրագրին հաղորդում են հետևեալը. «Կառավարչական ազատամիտ կուսակցութեան տասն և մէկ անդամները Ունգարիայում հրաժարվեցին իրանց լիազօրութիւններից՝ յայտնելով, որ իրանք չեն կարող ձայն տալ կառավարութեան նախագծած եկեղեցական ռէֆօրմներին և քաղաքացիական ամուսնութիւն մտցնելու ծրագրին»:

„ՄՇԱԿԻ" ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 12 Նոյեմբերի: Երէկ Նոցա կայսերական Մեծութիւնները Ձմերային պալատում ընդունում էին օտար պետութիւնների դեսպաններին, որոնք եկել էին Նոր տարին շնորհաւորելու:—«Ռուսլան և Լիւդմիլա» օպէրայի երեքհարիւրերորդ անգամ ներկայացման առիթով, Թագաւոր կայսրը ընծայ շնորհեց Գլինկայի քրոջը, տիկին Շէստակովային:

ԲԵԼԳՐԱԴ, 12 Նոյեմբերի: Հաւաստացնում են, որ Թագաւորը մինիստրութիւն կազմակերպելու համար հետևեալ պայմաններն է առաջարկում. ոչնչացնել Միլանին հեռացնելու վերաբերեալ օրէնքը, վերջ տալ ազատամիտ մինիստրների դատին, Բելգրադի պրէֆէկտին և զինուորական մինիստրին նշանակել Թագաւորի ցուցմունքով, տալ Թագաւորին արտաքին քաղաքականութեան ղեկավարութիւնը, առանց կուսակցութիւնների ազդեցութեան: Ազատամիտների և նապրեդնեակների հետ

կատարվող բանակցութիւնները անաջող են: Այժմ թագաւորը խորհրդակցում է Միլէչի և Սվէտոմիր Նիկօլաեվիչի հետ: Առաջարկում են խառն մինիստրութիւն կազմել:

ԲԵՐԼԻՆ, 12 յունվարի: Լուր կայ, որ Ֆիլդէլ-ադիւտանտ ֆօն-Մօլտկէ յանձնեց երէկ Ֆրիդրիխսրուէում իշխան Բիսմարկին կայսրի ինքնագիր նամակը, որի մէջ կայսրը, ուղարկելով իշխանին մի շիշ հին գինի, շնորհաւորում է նրա առողջանալը ինֆլուէնցիայից: «Nordd. Allgemeine Zeitung» լրագիրը ասում է, որ պէտք է ենթադրել, որ ֆիլդէլ-ադիւտանտը ուղարկված է Ֆրիդրիխսրուէ անպայման կայսրի սեփական նիւցիատիվով: «Poelnische Zeit.» լրագրի տեղեկութիւնների համեմատ, իշխան Բիսմարկ շնորհակալութիւն յայտնեց կայսրին ընծայի համար և պատասխանեց, որ բաղդ կունենայ գալ նրա մօտ Բերլին խնդրոյն կայսրի ծննդեան օրից յետոյ:—կոմս Հէրբէրտ Բիսմարկ անցեալ օրը, առաջին անգամ իր հրաժարական տալուց յետոյ, ներկայ էր չքանչանային տօնին և սիրալիր ընդունելութիւն գտաւ թագաւորական ընտանիքի մի քանի անդամների կողմից:

ԲԷԼԳՐԱԴ, 12 յունվարի: Լրագիրները հաղորդում են, որ Ալէքսանդր թագաւորի առաջարկութեամբ, գլխաւոր ազատամիտ մամնաժողովը համաձայնվեց խառն մինիստրութիւն կազմել նապրէդնեականների հետ միասին, բայց վերջինները անպայման հրաժարվեցին: Միլէչ ընդունեց մինիստրութիւն կազմելու առաջարկութիւնը:

ԲԵՐԼԻՆ, 13 յունվարի: Ազգաբնակութիւնը պատրաստվում էր աղմկալի ցոյցեր անել իշխան Բիսմարկին, որը սպասվում է այստեղ վաղը. բայց Բիսմարկի ցանկութեամբ և նրա բժշկի խորհրդով, այդ ցոյցերը տեղի չեն ունենայ: Իշխանին կը դիմաւորէ կայարանում կայսրի ադիւտանտը, բայց պաշտօնական ընդունելութիւն չի լինի, և աչքի առաջ ունենալով իշխանի առողջութիւնը, կայսրը խնդրեց նրան վաղը երեկոյեան և եթ տուն վերադառնալ:

ԲԷԼԳՐԱԴ, 13 յունվարի: Այսօր մինիստրութիւնը ներկայացաւ սկուպշչինային: Մինիստրների ողջոյնին՝ արմատականները պատասխանեցին լռութեամբ: Միլէչ կարդաց մինիստրութեան ծրագիրը, որի մէջ ասված էր, թէ ինքը կուսակցութիւններից դուրս է և կը յենվի բոլոր ազգասէրների վրա, ինչ կուսակցութեան էլ պատկանէին նրանք: Օգուտ քաղելով գահի վստահութիւնից, մինիստրութիւնը յոյս ունի օգնութիւն գտնել և ժողովրդական ներկայացուցչութեան կողմից: Պատգամաւոր Պօպօվիչ խօսք պահանջեց, բայց Միլէչ սկսեց պնդել այն բանի վրա, որ ամենից առաջ սկուպշչինան թող լսէ թագաւորական հրամանը: Սկուպշչինան բարձրաձայն բողոքեց և պահանջեց, որ խօսք տրվի Պօպօվիչին: Վերջինի առաջարկութեամբ սկուպշչինան միաձայն անվստահութիւն յայտնեց մինիստրութեանը: Մինիստրները չտապով հեռացան նիստի դահլիճից, որից յետոյ սկուպշչինան լսեց փակման հրամանը և ցրվեց:

ՎԻԷՆՆԱ, 13 յունվարի: «Neue Freie Presse» լրագիրը մեծ նշանակութիւն է տալիս Վիլհելմ կայսրի դէպի իշխան Բիսմարկն արած բարեկամական քայլերին: Լրագրի կարծիքով, Բիսմարկի յայտնի ազդեցութիւնը կոլոււծատէրերի և պահպանողականների վրա կարող է տալ ռուս-գերմանական դաշնագրին ձայների մեծամասնութիւն:

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Հրատարակիչ՝ Մ. ՄԷԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

1) «ԷՎԷԼԻՆԱ», էտիւդ, գինն, է . . 50 կոպ.
2) «ԱՅՍՏԵՂ ԵՒ ԱՅՆՏԵՂ», » . . . 10 »
3) «ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖ. ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ» . , . . 25 »
4) Նոյնը՝ գերմաներէն լեզուով . . 25 »
5) «DIE HUNGERSNOTH IN TURKISCH ARMENIEN» . . . . 20 »

Վաճառվում է «Մշակի» խմբագրատանը և Թիֆլիսի գրավաճառանոցներում:

(№ 23) 5—10

„ԱՂԲԻՒՐ և ՏԱՐԱԶԻ„
խմբագրութեան գրասենեակում վաճառվում են բացառապէս մեր բաժանորդների համար

„ԱՂԲԻՒՐԻ„

1. Տիեզերահռչակ Ռաֆայէլի Դրէզդենեան գալլէրէյի Մադօնայի և հրեշտակների փոքրադիր պատճէնները խրօմօ-օլիօգրաֆիա և խրօմօ-ֆօտօտիպ չորս պատկեր:

2. Րուբէնսի՝ Ցիսուս և Տիրամայր, երկու խրօմօ-օլիօգրաֆիա:

„ՏԱՐԱԶԻ„

3. Մի շատ գեղեցիկ ակվարէլ խրօմօ՝ „Բերկրանք„ պատկեր:

4. Շէքսպիրի Րօմէօ և Ջուլիէթ պիէսից (օպէրայից) մի թափանցիկ նկար լոյսի դէմ կախելու: կարող է ծառայել և շքեղ էկրան ճրագի, լամպի դէմ:

Ընդամենը ութ պատկեր ճանապարհածախսով արժեն 5 րուբլի:

(№ 5) 1—3

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
Բ. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)

Հիւանդներին ընդունում են ամեն օր, բացի կիրակի օրերից:

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝

Բ. Ա. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան և վեներական (սիֆիլիս) հիւանդութիւնների:

Կ. Գ. ՁԻԿՈՎԱՆԻ—9—10½ ժ. աչքի և նեարդային հ.

Դ. Դ. ՐՈՒԴԿՈՎՍԿԻ—10½—11½ ժ. ներքին, երեխաների և կանանց հ.

Ի. Ֆ. ՊՐՕՏԱՍԵՎԻՉ—11½—12½ ժ. ականջի, կոկորդի, քթի և կրծքի հ.

Կին-բժիշկ ՏՈՒՐԲՈՎԻՉ—12½—1 ժ. կանանց հ.

Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—1½ ներքին և երեխայոց հ.

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝

Ա. Գ. ԳՈՒՐԿՕ—6—7 ժ. Սիֆիլիսի և մէզի ուսեռական օրգանների հ.

Բ. Ա. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ—7—7½ ժ.

Ի. Ե. ՖՐԱՆՑԻՈՒՍ—7—7½ ականջի, կոկորդի և քթի ու նեարդային հ. երկուշաբթի, չորեքշաբթի և ուրբաթ:

Ա. Գ. ԳՈՒՐԿՕ քիմիական և խաշորդայուցական հետազօտութիւններ է անում մէզի, խխի, արեան, կաթի և այլն:

Վճար 50 կ.: Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին: Հիւանդանոցումը ընդունվում են և ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ՀԻՒԱՆԴՆԵՐ:

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝ բժշկապետ ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ: (№ 72)

!Զգուշացէք կեղծումներից!
Հիգիէնական

ԲՕՐՆՕ-ՏԻՄՕԼԵԱՆ ՍԱՊՕՆ
Գ. Ֆ. ԻԻՐԳԷՆՍ

պրօվիզօրի:

ոչնչացնում է երեսի դեղին բծեր, մաքրում է արևից այրվածը, ոչնչացնում է պզուկներ և քրտինքը: Առաջարկվում է որպէս տուալէտի անուշահոտ սապօն բարձր տեսակի:

Գինը կտորի համար 50 կոպ., ½ կտոր՝ 30 կ.: Ծախվում է բոլոր դեղագործական մագազիններում և դեղատներում:

Գլխաւոր պահեստ ամբողջ Ռուսաստանի համար Կ. Ի. Ֆէրրէյնի մօտ ՄՕՍԿՎԱՅՈՒՄ: Դէպօ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ. Դեղագործ. ապր. Կովկ. Ընկ. պահեստում, Ծուրինօվի, Պօպօվի և Աղմուրօվի դեղատներում:

№ 126 12—12 (շ.)

Լոյս տեսաւ և վաճառվում է

ՐԱՖՖԻԻ ՄԵԾԱԴԻՐ ՊԱՏԿԵՐԸ

100	հատը արժէ	20 ր.	— կ.
50	„	„ 12 „	— „
1	„	„ — „	30 „
Թիֆլիսից դուրս, ճանապարհածախսով	„	„ — „	40 „

Շուտով լոյս կը տեսնի Րաֆֆայէլ Պատկանեանի պատկերը նոյն դիրքով և արժողութեամբ:

Օտար քաղաքացիք դիմում են. Тифлисъ, Саркису Согомонянцъ. До востребованія. (№ 19) 7—10

ԲԱՑՎԱԾ Է 1894 ԹՒԱԿԱՆԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

XII ՏԱՐԻ „ԱՂԲԻՒՐ ԵՒ ՏԱՐԱԶ“ ՏԱՐԻ V

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՀԱՆԴԷՍՆԵՐԻ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵՆ ՆՈՅՆ ՈՒՂՂՈՒԹԵԱՄԲ, ԾՐԱԳՐՈՎ ԵՒ ՀԱՅ ՑԱՅՏՆԻ ԳՐԱԿԱՆ ՈՅԺԵՐԻ ՄԱՍՆԿՑՈՒԹԵԱՄԲ.

„Աղբիւրը„ լոյս է տեսնում ամիսը մի անգամ 2—3 թերթ, տարեկան 12 №№, իսկ „Տարազը„ շաբաթը մի անգամ, կիրակի օրերը 1—2 թերթ, տարեկան 50 №№, „Աղբիւրը և Տարազը„ 1894 թւականից լոյս են տեսնում մեր անմիջական խմբագրութեամբ և հրատարակութեամբ:

Յունվարի 16-ից կը սկսեն կանոնաւոր լոյս տեսնել „Տարազի„ 1894 թ. №№, իսկ „Աղբիւրի„ 1894 թ. № 1 լոյս կը տեսնի յունվարի 25-ին: Տպագրվում է և „Աղբիւրի„ 1893 թ. № 12-ը, որ կուղարկվի բաժանորդներին մինչև հինգ օրը:

„Աղբիւրի„ տարեկան գինը (առանց պրէմիաների) 3 ր. է, իսկ „Տարազինը„ (առանց պրէմիաների) 6 ր.:

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆՈՒՄ
Կիրակի, յունվարի 16-ին, լինելու է
ՅՕԳՈՒՏ ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅՈՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
ՇՔԵՂ ԿՕՏԻԼԻՕՆՈՎ
Մուտքի գինն է 2 ր. 10 կ. Սկիզբը ժամի 9-ին:

Տոմսակները կարելի է վաղօրօք ստանալ Ընկերութեան գրասենեակում: Բարօնսկայա փողոց, տուն Գէդեվանօվի, № 4:

Պարողները պէտք է լինեն ֆրակով, իսկ տիկինների համար պարահանդէսի ըզգեստը պարտաւորեցուցիչ չէ: 3—3

НѢМЕЦКАЯ ГОСТИННИЦА

HOTEL NIEMIECKI, „ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՀԻՒՐԱՆՈՑ“ գտնվում է ՎԱՐՇԱՎԱՅՈՒՄ, քաղաքի կենտրօնում, նորից վերաշինված, ունի 90 կահաւորված նոմէրներ, որոնց սարք ու կարգը ամենալաւ արտասահմանեան հիւրանոցների սենեակներին է նման: Նոմէրների գինը 50 կոպէկից մինչև 3 րուբլի օրական, անկողնով և ծառայով: Հիւրանոցում կայ ընթերցարան-գրադարան, որտեղ ստացվում են հայերէն „Մշակ“ և „Նոր-Դար“ լրագիրները, հիւրերի համար անվարձ: Կայ րէստօրան, տելէֆօն, քաղցրեղէնների խանութ, բաղնիքներ:

Հիւրանոցի կառքերը գտնվում են բոլոր երկաթուղային կայարաններում:

(№ 21) 62—130 (շ.)

Նոյեմբերի 1-ից կը ստացվի ՊԱՍՏԵՕՐԻ ՍԻՍՏԵՄՈՎ ՊԱՏՐԱՍՏԱԾ ԲՐՈՒՍՍԱՅԻ ԲՈԺՈԺԻ ՍՊԻՏԱԿ ՏԵՍԱԿԻ ՍԵՐՄԸ, որ արդէն յայտնի է ամբողջ Կովկասում և Պարսկաստանում իր յատկութիւններով և տուած առատ բերքովը: Սերմը կը ստացվի ուղղակի յայտնի „Էկօնօմիտես“ ֆիրմայից: Գնել ցանկացողները կարող են դիմել ԵՂԲ. ՄՆԱՑԱԿԱՆԵԱՆՆԵՐԻՆ, Բաթումում, Թիֆլիսում, Բագվում. Նուխում Աղա-Մուսա Մահմէդօվին.

Այս հասցէով. Бр. Мнацаканянцъ, Тифлисъ, или Баку, или Батумъ.

(ե. շ.) 15—32

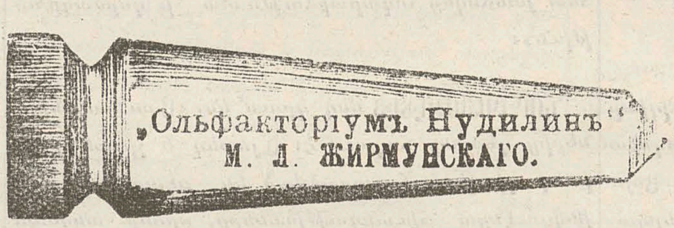

ՄԻՋՈՑ ԽԱՐԲՈՒԽԻ ԴԷՄ

բժշկական դէպարտամէնտից թոյլատրված

ՕԼՖԱԿՏՕՐԻՈՒՄ ՆՈՒԴԻԼԻՆ

Մ. Լ. ԺԻՐՄՈՒՆՍԿՈՒ

ծախվում է 40 կոպէկով

Դեղագործական Ապրանքների Վաճառման կովկասեան ընկերութեան մէջ Թիֆլիսում:

№ 128 (91 թ.) 13—40

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

(Թիֆլիս, Նագօրնայա փողոց, № 9)

Ցանկացողք, ունենալ իրանց առևտրական գործերի համար ուսման ընթացքը աւարտած աշակերտներ և աշակերտուհիներ, թող բարեհաճեն դիմել կուրսերի հիմնադրին, Ս. Մանուէլեանցին: Աւարտողները ստացել են մասնագիտական առևտրական կրթութիւն, Կովկասի ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձուի հաստատված ծրագրի համեմատ, և ունեն օրինաւոր ատեստատներ:

Կուրսերի ծրագիրը և կանոնները կարելի է ստանալ ձրիապէս եղբ. Ծովիանովների բանկային գրասենեակում և կուրսեր հիմնողի բնակարանում: Օտարաքաղաքացիք դիմում են՝ Тифлисъ, учредителю коммерческихъ курсовъ С. П. Мануэльянцу.

№ 88 5—20

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
Հ. Յ. ՕՐԲԷԼԻ

Սօլօլակսկայա փողոց, սեփական տանը №№ 15—16

ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ Է ՀԻՒԱՆԴՆԵՐԻՆ

Առաւօտեան 8 ժամից մինչև 12 ժ. և երեկոյեան 4 ժամից մինչև 6 ժ. կիրակի և տօն օրերին առաւօտեան 8 ժամից մինչև 2 ժամ կէսօրից յետոյ:

(№ 145) 116—150

ԴԵՂԱԳՈՐԾ Ա. Ս. ԱՐԻՍՏԱԿԵԱՆԻ ՊԱՀԵՍՏ ԵՒ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ դեղերի, մորթին գեղեցկացնող և հոտաւէտ, նոյնպէս և առողջապահական նիւթերի և անասնական գործիքների, բացված է Կուկիայում, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ, բժշկապետ Նաւասարդեանի առաջին մասն. հիւանդանոցի տակ:

(№ 67) 57—100 (ե. շ.)

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 14 Января 1894 г. Типографія Канцел. Главнонач. Гражданск. частью на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская ул., д. каз.